

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
16/00016-59

Vår dato
01.06.2016

Innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for over 27.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.

FO vil innledningsvis takke ministeren for anledningen til å komme med innspill til dette viktige arbeidet.

Med bakgrunn i profesjonene FO organiserer, vil vi i vårt innspill i all hovedsak konsentrere oss om bachelor i barnevern, i sosialt arbeid og i vernepleie (BSV utdanninger). Dette er tre ulike profesjonsutdanninger som både har særegne kompetanser og mange felleselementer i utdanningene.

FO organiserer også ansatte med bachelor i arbeids og velferdsfag - velferdsvitere. Pr i dag tilbys denne utdanningen kun et sted i Norge. FO mener at også denne utdanningen, på linje med bsv utdanningene må ha praksis. Mange av våre videre innspill vil også gjelde for denne utdanningen.

Generelle kommentarer.

FO er opptatt av at kvaliteten på bsv utdanningene må være god. Vi håper en stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning vil ha et særlig fokus på profesjonsutdanningene og hva som er særegent ved disse i motsetning til rene akademiske utdanninger. Bsv utdanningene retter seg mot samfunnets velferdstjenester og har en tett tilknytning til praksisfeltet de utdannes til. Det er derfor avgjørende at utdanningene svarer godt på behov og utfordringer velferdstjenestene står overfor. Disse tre utdanningene må derfor ha spesialisert kompetanse og felles kompetanse, ikke minst knyttet til samhandling og samarbeid.

Vi viser til arbeidet som er gjort med bakgrunn i Meld. St. 13. «Utdanning for velferd». FO har i regi av UHR deltatt i ulike prosjekt som har jobbet med å styrke kvaliteten i utdanningene. Vi forutsetter at Kunnskapsdepartementet i sitt arbeid med stortingsmeldingen også forholder seg til disse rapportene.

Arbeidet med denne stortingsmeldingen må ses i sammenheng med ovenfor nevnte melding, samt *Meld. St. 18(2014–2015) Konsentrasjon for kvalitet-* Meld. St. 13 (2011–2012) og *Meld. St.7 (2015-2024) «Langtidsplan for høyere utdanning»*.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Vi vil videre i høringssvaret kommentere på hvert av punktene ministeren ønsker kommentarer på.

1. Hva mener FO er de viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i våre utdanninger

- Bedre finansiering
- Profesjonsutdanningene må ha undervisningspersonell med både profesjonsbakgrunn og forskerkompetanse
- Det må produseres forskning som er praksisnær og relevant for feltet
- Bedre ordninger knyttet til praksisutdanningene
- Det må sikres lik kvalitet på utdanningene uavhengig av utdanningssted

Bedre finansiering

Gode profesjonsutdanninger er kostnadskrevenende. Utdanningsinstitusjonene skal tilby variert undervisning, og særlig er undervisning i små grupper og ferdighetstrening kostbart. Dette er undervisningsformer som er helt nødvendig for å utdanne gode helse- og sosialarbeidere som er best mulig forberedt på praksisfeltet de skal ut i. Vi mener disse profesjonsutdanningene er kraftig underfinansiert og det er behov for å styrke rammevilkårene for å sikre mer forskningsbaserte, yrkesrettede og praksisnære studier.

Barnevernspedagog- og vernepleierutdanningen er i dag i finansieringskategori E, mens sosionomutdanningen er i F. FO mener at særlig sosionomutdanningen trenger bedre finansiering og må også plasseres i finanskategori E. Undervisningsform og kostnader for sosionomutdanningen er identisk med de to andre profesjonsutdanningene, og det er derfor uforståelig at de ikke har samme finansiering.

FO mener universitet og høyskoler må ha en god basisfinansiering som gir mulighet for å opprettholde høyt faglig nivå på utdanning og forskning. Vi er derfor ikke enig i regjeringens mål om å øke den resultatbaserte andelen av bevilgningene. Dette vil premiere de mer tunge akademiske miljøene hvor forskning står sentralt. En slik finansiering får konsekvenser for kvaliteten på både utdanningen og forskningen innenfor bsv utdanningene. For våre utdanninger er det særlig viktig å sørge for at undervisningsdelen og studentoppfølgingen holder høy kvalitet.

Kvalifiserte lærere

FO er opptatt av at en stor del av ansatte på profesjonsutdanningene bør ha en av profesjonsutdanning som grunnutdanning. For å sikre utdanningene høy vitenskapelig kompetanse, kreves både professor - og 1. kompetanse. Det må derfor legges til rette for relevante masterløp og forskningsmuligheter for ansatte på de ulike utdanningsinstitusjoner slik at de kan kvalifisere seg for doktorgradsløp.

Relevant og praksisnær forskning:

FO mener at den kommende meldingen må diskutere hva som legges i begrepet «kvalitet». Vi mener det er behov for en bredere definisjon. Beskrivelse av høy kvalitet på forskning er gitt i stortingsmelding *Meld. St. meld 18(2014–2015) Konsentrasjon for kvalitet- Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren*. FO er av den oppfatningen at den beskrivelsen var for snever og begrenset seg til gjelde andre fag enn det bsv utdanningene i hovedsak bygger på. Vi mener at profesjonene for helse- og sosialfag må stimuleres til mer praksisnær forskning og fagutvikling. For disse utdanningene er

det viktig å knytte kvalitetsbegrepet til blant annet relevans for praksisfeltet. I mange sammenhenger kan det stå som motsetning til en ønsket akademisering med krav om tyngre vitenskapelige publikasjoner.

Vi mener det må legges til rette for både spiss og bredde i vitenskapelig produksjon, og gis høyere publikasjonspoeng og FoU – tid for vitenskapelig publisering i lærebøker og annen faglitteratur.

Dette er i tråd med både *Meld. St. 13 (2011–2012) «Utdanning for velferd»* og *Meld. St.7 (2015-2024) «Langtidsplan for høyere utdanning»*. Begge meldingene slår fast behovet for opptrapping av bevilgninger til forskning og høyere utdanning for å fornye offentlig sektor og gi befolkningen bedre og mer effektive velferds-, helse- og omsorgstjenester. *Meld. St. 7* etterlyser særlig mer forskningsbasert kunnskap og praksisnær forskning knyttet til blant annet barnevernsfeltet, NAV og evaluering av effekt på samarbeid.

Praksis

Alle bsv utdanningene i Norge har praksis under utdanningen. De fleste har to perioder, mens noen har bare en. Praksis må være en sentral del av utdanningen. I praksisperiodene får studentene møte feltet de skal ut i og det er en unik læringsarena. Vi vet imidlertid at det er stor variasjon i kvaliteten både på praksisplasser og oppfølging fra studiestedet. FO ønsker større fokus og mer satsing og bør i større og sterkere grad knyttes til øvrig del av utdanningene. Praksis bør utgjøre minimum 30 stp av utdanningen og det må stilles strengere krav til praksisplasser, både når det gjelder veiledning og arbeidsoppgaver i praksis. Flere insentiver og krav til praksisplasser som tar imot studenter må stilles. Styrking av praksisdelen er et ansvar som både utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet må ta.

Kvalitet på utdanningene

FO mener det er viktig at man utdanner fagfolk i hele landet, og samtidig sørger for at kvaliteten på utdanningene er god. For å rekruttere og beholde barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere i distriktene er det avgjørende at det tilbys utdanning andre steder enn de store byene. Men utdanningsinstitusjonene må ha robuste fagmiljøer for å sikre kvalitet på de ulike utdanningene. Det innebærer at vi må se på kvaliteten på utdanningen - særlig de som små institusjonene tilbyr, og hvordan styrke fagmiljøene på disse stedene.

Gjennom sammenslåing av utdanningsinstitusjoner er FO bekymret for evnen og viljen som de store akademiske universitetsmiljøene har til å bruke penger og krefter på å drifte en liten profesjonsutdanning i distriktet.

NOKUT vurderer Bsv utdanningene og vi håper deres konklusjoner blir tatt hensyn til i arbeidet med stortingsmeldingen.

2. Hvordan kan vi sikre at utdanningene våre er relevant og framtidsrettet for et samfunn – og arbeidsliv som er i kontinuerlig omstilling?

- Nærhet til praksis og velferdstjenestene
- Undervisningen må både være forskningsbasert samtidig som den må være praksisrelevant og svare på utfordringer velferdstjenesten står overfor.

Bsv utdanningene har i dag, gjennom sitt samfunnsmandat, allerede stor relevans. Dette er utdanninger som retter seg mot klare felt som barnevern, NAV, tjenester til utviklingshemmede og ulike institusjoner hvor våre medlemmer er foretrukne som fagfolk.

Universitet- og høyskolesektoren har et sammensatt samfunnsmandat. På den ene siden skal studenter få utdanning samfunnet trenger, og som svarer til kompetansen samfunnet har behov for. Samtidig skal utdanningsinstitusjonene bidra til forskning og ny kunnskap, og være opptatt av faglig nyvinning og – tenkning.

Nærhet til praksis og velferdstjenestene

FO er derfor opptatt av at det må være et kontinuerlig samarbeid med arbeidslivet. Utdanningsinstitusjonene må ha god kjennskap til feltet og det må stimuleres til at ansatte ved utdanningsinstitusjoner går ut og «jobber» i praksisfeltet. Praksisfeltet bør på tilsvarende måte bidra i undervisning.

Utdanningsinstitusjonene tilbyr en rekke videreutdanninger, både på bachelor og masternivå. FO mener det er viktig at de fortsetter med det - dette er ofte utdanninger som i stor grad svarer på spesifikke behov i velferdstjenestene. Derfor er muligheter for å ta utdanningen i kombinasjon med jobb viktig. Arbeidslivet har også et ansvar for utvikling av utdanningene, og for å tilrettelegge for at ansatte kan kombinere arbeid og utdanning. .

3. Hvordan øke gjennomføringen og redusere frafallet i våre utdanninger?

- Bedre studierådgivning på videregående eller på utdanningsstedene til potensielle søkere
- Bedre uttelling for praksis ved søknad om skoleplass
- Bedre undervisning med færre studenter pr lærer og bedre studiefinansiering.

FO deler bekymringen rundt det frafallet fra høyere utdanning og vi mener ulike tiltak må settes inn for å redusere dette. SSBs tall fra 2014, viser at 52 % av studentene på bsv utdanningene fullfører i løpet av tre år, mens ytterligere 19 % fullfører i løpet av 5 år. Gjennomsnitt for alle bacehlor utdanningene ligger på 65 % innen fem år. Gjennomstrømningen i våre utdanninger ligger med andre ord noe over gjennomsnittet.

Bedre studierådgivning på videregående eller på utdanningsstedene til potensielle søkere

Erfaring viser at store deler av frafall handler om «omvalg» – dvs studenten har valgt feil utdanning. For å hindre frafall på våre utdanninger, er derfor viktig for å unngå dette. Det innebærer at studentene må i større grad i forkant av studiestart har god kjennskap til de ulike utdanningene. God studieveiledningen allerede i videregående skole er derfor viktig. Utdanningsinstitusjonene bør også i større grad gi tilbud om studieveiledning i forkant av søknadsprosessen.

Bedre uttelling for praksis ved søknad om skoleplass

Mange begynner i dag på bsv utdanningene rett etter videregående – uten å ha vært i relevant praksis i forkant. Mange har derfor lite forutsetninger for å vite om dette er noe de ønsker å utdanne seg til. I dag vektlegges er det karakterer fra videregående som er mest avgjørende for om du kommer inn. Vi mener at praksis i forkant av studiet bør vektlegges med mer poeng enn i dag.

Bedre undervisning, med færre studenter pr lærer,

FO er opptatt av at kullene på disse utdanningene ikke må bli for store og at det blir for mange studenter pr lærere. Variert undervisning i mindre grupper gjør det mulig for utdanningsinstitusjonen å fange opp studenter som av ulike årsaker er på vei ut. Vi vet at gjennom disse profesjonsutdanningene møter studentene både problemstillinger og kunnskap som utfordrer studenten personlig. Dette må det være tid og rom for at å fange opp.

FO ser med bekymring på at insentivene i dagens finansieringsordning fører til at det på store utdanningsinstitusjoner som utdanner barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere tas inn flere studenter enn studiet er dimensjonert for. Flere utdanningsinstitusjoner tar inn godt over institusjonens planlagte studieplasser, noe som resulterer i for mange studenter pr lærer. Våre profesjonsutdanninger skal blant annet følge opp studenter i praksis og gi ferdighetstrening i små grupper. Oppfølging av studenter i slike situasjoner svekkes med for mange studenter pr lærer.

Undervisningspersonell melder tilbake til oss at de får for lite tid til forberedelse av forelesninger, til retting av arbeidskrav og oppfølging av studentene. Dette påvirker gjennomstrømmingen av studenter. FO mener en god balanse mellom undervisning, studentoppfølging og forskning må sikres bedre.

4. Hvordan løfte status for utdanningsarbeidet og utvikle insentiver for utdanningsvirksomheten?

Bedre uttelling for forskning og fagutvikling på lavere nivå

Profesjonene for helse- og sosialfag må få uttelling for mer praksisnær forskning og fagutvikling som bidrar til bedre undervisning og styrking av fagmiljøer. For å nå det, må det gis bedre rammebetingelser for undervisning vil sikre god kvalitet for vitenskapelige stillinger. Med 3 faktor for forelesninger og 2 faktor for veiledning på masteroppgaver er det begrenset tid til å utvikle kvalitativt gode undervisningsopplegg som også er faglig oppdatert (særlig når det ikke gis tid til faglig oppdatering). Samarbeid mellom utdanningsprogram kan gi faglige gevinster, men de tar tid å gjennomføre. Begrenset administrasjonstid gir også knapp tid til administrative oppgaver som er en viktig del av arbeidet for stillingene.

Det må legges til rette for både spiss og bredde i vitenskapelig produksjon og det må gis publikasjonspoeng for vitenskapelig publisering i lærerbøker og annen faglitteratur. Praksisrettet forskning bør i større grad verdsettes og krediteres. Undervisning bør også vektas tyngre enn i dag.

FO mener en hovedutfordring for disse utdanningene er hvordan skape en god balanse mellom ulike oppgaver som undervisning, studentoppfølging, praksis, fagutvikling/kvalitetsutvikling og forskningsprosjekter. Det er prosesser som krever ulike former for fordypning, og kan være utfordrende å kombinere.

5. Hvordan kan styring og virkemidler utvikles for å stimulere til kvalitet?

Regjeringens årlige tildelingsbrev til universitet og høyskoler er sentrale styringsverktøy for departementet. Hvilke føringer departementet gir i sine oppdragsbrev vil ha stor betydning for hva som vektlegges og prioriteres, både faglig og økonomisk. Tildelingsbrevet må derfor inneholde mål og styringsparametere som gjenspeiler og ivaretar våre innspill. For eksempel slår styringsparameter som premierer forskning som beskrives som verdensledende og fremragende uheldig ut for våre utdanninger. Vi mener styringsparameter også må knyttes til annen publisering og fagutviklingsprosjekt. På samme måte som at kvalitetsbegrepet er for snevert, kan også styringsparameterne være det.

6. Behov for justeringer i nasjonale rammevilkår?

FO etterlyser ny nasjonalt rammeverk for bsv utdanningene. Gjeldene rammeplan med forskrift er fra 2005 og de trengs å revideres. Godt rammeverk bidrar til å sikre større likhet i utdanningstilbudene.

7. Gode eksempler?

Prosjekter som oppretter og viderefører forpliktende samarbeid mellom ansatte i tjenestene, forskere, utdanningene og brukere er viktige. Eksempler på slike prosjekter er "Det nye barnevernet", "HUSK" og "undervisningssykehjem". Utdanningene må i større grad samarbeide med yrkesliv / praksisfelt og det er viktig med utvikling av landsomfattende strukturer for fagutviklingsprosjekter og forskning. For våre utdanninger handler det i stor grad om offentlig sektor. I Meld. St.7 «Langtidsplan for høyere utdanning» 2015-2024 står det at etter- og videreutdanning må sikre at kompetanse i offentlig sektor er oppdatert og relevant, og at samspillet mellom forskning, utdanning og praksis må styrkes.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Inger Karseth
Rådgiver

